

УДК 811.161.2-311.6

Бондарчук К. С.

доц. ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА ПРИКЛАДІ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО ТА ХУДОЖНЬОГО СТИЛІВ

Процес спілкування охоплює соціальну взаємодію членів суспільства, зокрема їх спільну діяльність, інтеракцію і власне комунікацію. Порозуміння досягається за допомогою правил і норм, які регулюють характер комунікації залежно від його мети і засобів. Така необхідність нормативного регулювання спілкування, на думку Л. Архангельського, продиктована потребою забезпечення цілісності суспільства як системи, стійкості

взаємопов'язаних видів соціальної діяльності. У глобалізованому світі діловій людині доводиться комунікувати з представниками різноманітних ділових стилів і культур. За таких обставин основними факторами її успіху є комунікаційна компетентність, мовна грамотність, адекватне витлумачення вербальних повідомлень, чітко усвідомлене формулювання власних суджень. Різні аспекти теорії мовної комунікації як науки досліджували зарубіжні (Л. Волченко, О. Даниленко, В. Селіванов) та вітчизняні науковці (Ф. Бацевич, Т. Космеда, В. Парашук, О. Яшенкова). Мета нашого дослідження – порівняти особливості різностильових мовних засобів у текстах офіційно-ділового та художнього стилів.

Основним інструментом комунікації є мова, тому надзвичайно важливо кожному комунікантові оволодіти культурою мовлення загалом та ділового спілкування зокрема. Мова є своєрідним дзеркалом культури, в якому відбивається не тільки реальний світ, а й суспільна самосвідомість народу, його національні особливості, традиції, мораль, система цінностей тощо. Мова як засіб спілкування зберігає культурні надбання в лексичі, граматиці, фразеології, у різних формах усного й писемного спілкування. Українська мова за довгий період свого існування створила багатогранні форми мовних одиниць, які слугують адекватному переданню інформації, зберігаючи національні традиції української культури. Кожен функційний стиль української мови володіє специфічними мовними засобами для висвітлення подій і понять відповідно до обставин спілкування, його мети, враховуючи особливості аудиторії. Зокрема, ділові контакти часто реалізуються через посередництво документів, у тому числі ділових листів. Документи в Україні оформлюються відповідно до рекомендацій ДСТУ 4163-2003, які стосуються й оформлювання ділової кореспонденції щодо реквізитів фірмових бланків листа, місця їх розміщення та способу оформлювання. Ділові (комерційні) листи мають напівофіційний характер і слугують інструментом установаження та підтримання контактів між підприємствами. Згідно з особливостями офіційно-ділового стилю, текст ділових листів має бути лаконічним, виклад матеріалу логічним та послідовним. В українській мові напрацьовано низку мовних кліше, які сприятимуть дотриманню цих вимог: *дозвольте також ...; при нагоді хотів би ...; вважаємо за доцільне тощо.*

З метою дотримання етикету ділового листа його тон має бути доброзичливим, толерантним, містити ділові компліменти, слова дякую та вибачте, висловлення сподівання на подальшу співпрацю: *маємо надію ...; сподіваємося на взаємовигідну домовленість (співпрацю).* Уживаються типові для листування форми звертання: *шановний Петре Івановичу, вельмишановний пане ректоре (ректор), добродію Іваненко тощо.* Особливості приватного листування, що тяжіє до художнього стилю, яскраво демонструє листування Лесі Українки з різними особами, відповідно до

статусу яких або ступеня особистісних контактів вжито різні звертання: Шановний добродію (до А. Кримського); Шановний друже (до М. Павлика), Високоповажний пане (до І. Франка та О. Маковея). Листи до рідних вирізняються емоційністю завдяки використанню художніх тропів (епітетів, метафор, порівнянь тощо). Звертання сповнені ніжності та любові: люблю мамочко; дорога моя родино, кохані мої дядьку й дядино; любий дядьку (до сім'ї Драгоманових); люба Лелічко; Радочко, люба моя сестричко (до членів родини). Форми прощання теж різноманітні – від найбільш поширеного бувайте до запевнення у своїх почуттях: Завжди готова на поміч Вам (до М. Павлика); Вірте, товаришу, моїй найщирішій повазі і прихильності до Вас (до А. Кримського). Цілую Вас і милу родину (до Драгоманових); Цілую всіх міцно і прошу писати про все дрібно- дрібненько (до матері).

Справжнім шедевром художньої майстерності Лесі Українки є її білий вірш, адресований С. Мержинському. У ньому розкрито найрізноманітніші нюанси почуттів закоханої жінки: «Твої листи завжди пахнуть зов'язими трояндами, ти мій бідний, зів'ялий квіте! Легкі, тонкі пахощі, мов спогад про якусь любов минулу мрію...».

Отже, мовна комунікація є важливим засобом соціальної взаємодії членів суспільства з метою порозуміння людей різних ділових стилів і культур. Основним інструментом комунікації є мова, яка зберігає культурні надбання, творить націю. Українською мовою вироблено мовні засоби для висвітлення подій відповідно до обставин та мети спілкування, напрацьовано мовні кліше для офіційно-ділового стилю, зокрема для ділового листування. Художній стиль має свої виражальні засоби, в тому числі різноманітні художні тропи. Урахування цих особливостей сприятиме доречному вибору мовних засобів у різних функційних стилях.